

معماری پُل آبکار

بیژن شافعی - سهراب سروشیانی - ویکتور دانیل

مجموعه معماری دوران تحوّل در ایران

معماری پُل آبکار

مؤلفان	بیژن شافعی، سهراب سروشیانی، ویکتور دانیل
همکاران تحقیق و تدوین	نگار منصوری، هانیه عباسزاده
ویراستار فارسی	علیرضا سیداحمدیان
ترجمه به انگلیسی	ندا قیاسی
ترجمه به فرانسه	لوران بیژار
صفحه‌آرایی	محمدنژاد بریانی
لیتوگرافی	فرآیند گویا
مدیر تولید	محسن حقیقی
ناظر فنی چاپ	محسن حقیقی، محمدعلی عزیز محسنی
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
چاپ	ستاره سبز
صحافی	صحافی علی
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۳۲۲۹-۴

© همه حقوق چاپ و نشر انحصاراً محفوظ است.
هرگونه استفاده از مطالب و تصاویر این کتاب صرفاً از طریق مجوز کتبی مؤلفان مجاز است.

سرشناسه	شافعی، بیژن
عنوان و نام پدیدآور	معماری پُل آبکار / بیژن شافعی، سهراب سروشیانی، ویکتور دانیل
مشخصات نشر	همکاران تحقیق و تدوین نگار منصوری، هانیه عباسزاده
مشخصات ظاهری	تهران: بیژن شافعی، ۱۳۹۴.
فروست	۵۷۰ص: مصور(بخشی رنگی).
شابک	مجموعه معماری دوران تحول در ایران: ۵.
وضعیت فهرست نویسی	۹۷۸-۶۰۰-۰۴-۳۲۲۹-۴
یادداشت	فیبا
یادداشت	واژه‌نامه.
یادداشت	کتابنامه: ص. ۴۸۶.
موضوع	نمایه.
موضوع	آبکار، پُل، ۱۲۸۸-۱۳۴۹. - سرگذشتنامه
موضوع	معماری -- ایران -- تاریخ -- قرن ۱۴
موضوع	معماران -- ایران -- سرگذشتنامه
شناسه افزوده	سروشیانی، سهراب، ۱۳۳۹ -
شناسه افزوده	دانیل، ویکتور، Daniel, Victor
شناسه افزوده	منصوری، نگار، ۱۳۶۱ -
شناسه افزوده	عباسزاده، هانیه، ۱۳۵۷ -
شناسه افزوده	سیداحمدیان، علیرضا، ۱۳۴۸ - ویراستار
شناسه افزوده	قیاسی، ندا، مترجم
رده بندی کنگره	۱۳۹۴ ش ۱۲ / NA۱۴۸۹
رده بندی دیویی	۷۲۰/۹۵۵۰۹۲
شماره کاتالوگ ملی	۳۸۹۷۴۱۵

فهرست

۸	پیشگفتار
۱۴	زندگی‌نامه
۳۸	زمینه‌های مؤثر بر معماری پل آبکار
۴۰	زمینه‌های داخلی
۵۶	زمینه‌های معماری جهان
۹۲	آثار معماری دوره اول
۹۴	نخستین آثار
۹۶	ساختمان رادیویی سیم
۱۱۴	کلیسای گورستان آرامنه کاتولیک
۱۲۶	بناهای مسکونی آجری
۱۲۸	خانه دکتر باهر
۱۴۲	خانه باباجانیان
۱۵۴	خانه میردامادی
۱۶۲	خانه دکتر غلامحسین مصدق (۱)
۱۷۲	خانه دکتر غلامحسین مصدق (۲)
۱۸۰	خانه خیابان ابن سینا
۱۹۴	خانه بولوار
۲۰۴	نمونه‌هایی از سایر بناهای مسکونی
۲۰۶	خانه خیابان فرصت
۲۲۰	خانه نبش خیابان ورشو
۲۳۲	خانه مرادیان
۲۳۸	نمونه‌هایی از سایر بناها
۲۴۰	ساختمان جهان

۲۵۲	کلیسای ارامنه کاتولیک گریگور لوساووریچ
۲۶۶	ساختمان دارایی اصفهان
۲۷۸	آثار معماری دوره دوم
۲۸۰	بناهای تجاری-عمومی
۲۸۲	ساختمان مسکونی-تجاری شاتیکیان (۱۳۳۳ شمسی)
۲۹۲	ساختمان اداری-تجاری شاتیکیان (۱۳۳۴ شمسی)
۳۰۲	سینما نیاگارا
۳۱۶	بناهای مسکونی
۳۱۸	خانه وارگن سرکیسیان
۳۳۲	خانه اما سرکیسیان
۳۴۲	خانه دکتر استپانیان
۳۵۴	نمونه‌هایی از سایر بناها
۳۵۶	کتابفروشی لازوس
۳۶۲	ساختمان مسکونی-تجاری آودیسیان
۳۷۴	نمونه‌هایی از ساختمان‌های دارایی
۳۷۶	ساختمان دارایی اراک
۳۹۰	ساختمان دارایی قزوین
۴۰۰	آخرین طرح‌ها
۴۰۲	پیش طرح مجموعه آموزشی چیلوئیان
۴۱۲	طرح مجموعه کاخ شهرداری [مسابقه]
۴۳۰	معماری داخلی و عناصر تزئینی در آثار پل آبکار
۴۵۴	معماری پل آبکار
۴۸۶	منابع و مراجع
۴۹۰	نام‌نامه
۴۹۵	نمایه

پیشگفتار

اندیشهٔ ایجاد «گروه تحقیقاتی معماری دوران تحوّل» در سال ۱۳۶۱ شکل گرفت، و یک سال بعد در جمعی دانشجویی و با عضویت پنج داوطلب به تحقیق پیوست. شناخت تاریخ معماری معاصر و معرفی نمونه آثار و نیز معماران شاخص این دوران، انگیزهٔ اولیهٔ شکل‌گیری این گروه تحقیقاتی بود. تا آن زمان با وجود نیاز مبرم به ادبیات تحلیلی و تاریخی معماری این دوره، راهکار سازمان‌یافته و مؤثری برای حمایت و هدایت شیفتگان تحقیق وجود نداشت. در نتیجه، فعالیت‌های تحقیقاتی با مشکلات فراوانی روبه‌رو می‌شد، و بعضاً به انصراف فعالین و در مواردی به توقف فعالیت پژوهشی منجر می‌گردید. از همان آغاز راه مشکل دسترسی به اسناد و مراجع آشکار شد. بیشتر آثار منتشر شده راجع به معماری این دوره متکی بر اسناد معتبر و دست‌اول نبودند و گاه تا برداشت‌های شخصی و دریافت‌های غیرمستند نزول می‌یافتند. مراجع و اسناد مورد نیاز بسیار متنوع و پراکنده بودند، و دسترسی به آنها به تحقیقات وسیع کتابخانه‌ای به موازات مراجعات میدانی، و استفاده از خاطرات مکتوب و تاریخ شفاهی در سطحی گسترده، نیاز داشت. در مورد مطالعات کتابخانه‌ای کافی است به مراجعی از قبیل روزنامه‌ها و انواع نشریات ادواری، بایگانی‌های اسنادنبتی (عکس، اسلاید، نقشه، ماکت، کروکی) اشاره کرد تا وسعت فعالیت جمع‌آوری اطلاعات معلوم شود. هنوز دههٔ ۱۳۶۰ به پایان

نرسیده بود که گروه تحقیق به درک نوینی از ضرورت‌ها دست یافت. در سال‌های آغازین دهه ۱۳۷۰ فعالیت آزاد تحقیقاتی به وظیفه‌ای حرفه‌ای و ملی برای «گروه» تبدیل شد و اهداف تحقیقاتی گسترش یافت. رابطه زمینه‌های مختلف از قبیل مُدرنیسم، صنعت، باستان‌شناسی، معماری جهان و تحولات سیاسی-اجتماعی در کانون توجه واقع شد و ارائه تاریخ تحلیلی مستند از معماری این دوره، ضمن معرفی معماران و آثار آنها، در دستور کار «گروه» قرار گرفت.

«معماری دوران تحوّل» به دورانی از معماری سرزمین ایران می‌پردازد که «تحوّل» از مشخصه‌های مستمر آن است. از منظر تاریخی، این دوران از اواسط سلطنت ناصرالدین شاه قاجار شروع شده و تاکنون ادامه یافته است. در این دوران، تحوّل با مشخصه‌های متغیری همراه بوده است. معماران ایرانی و خارجی در این دوران بناهای متعددی ساخته‌اند و دوران تحوّل تحت تأثیر زمینه‌های مختلف و مشخصه‌های متغیری شکل گرفته که خود قابل تقسیم به دوره‌های تاریخی متمایز است. براساس این تقسیم‌بندی، ارائه نتایج تحقیق در قدم اول شامل معرفی معماران منفرد و آثار معماری آنهاست. با معرفی معماران هر دوره، در قدم بعدی امکان معرفی دوره‌های تاریخی و نهایتاً کلیت معماری دوران تحوّل فراهم می‌شود. به این ترتیب، نتایج در سه سطح قابل ارائه است: معرفی معماران، معرفی دوره‌های تاریخی و ارائه تاریخ تحلیلی معماری دوران تحوّل.

اکنون سی سال از شروع فعالیت «گروه معماری دوران تحوّل» می‌گذرد. در سراسر این مدت، علاوه بر فعالیت مستمر اعضا در طول هفته، جلسات کارگروه هر سه‌شنبه حتی در برخی اوقات در ایام تعطیل رسمی، به منظور هم‌اندیشی در مورد یافته‌ها، تشکیل شده است. «گروه معماری دوران تحوّل» تاکنون چهار کتاب درباره معماران منفرد منتشر ساخته است: معماری نیکلای مارگف، معماری کریم طاهرزاده بهزاد، معماری وارطان هوانسیان، معماری آندره گدار. این کتاب، معماری پل آبکار، پنجمین کتاب از این مجموعه است.

در سیر پژوهشی «گروه معماری دوران تحوّل» و در ارتباط با معماران مؤثر در معماری سده اخیر ایران نام پل آبکار، معماری که طی سه دهه آثار باارزشی از خود به جای گذاشته، کمتر شنیده شده است. مجله هنر و معماری در سال ۱۳۴۸ طی یک مصاحبه کوتاه، نقطه نظرات این معمار را ارائه کرده و چند تصویر از بناهای آجری‌اش را چاپ نمود. پس از آن نیز یک بار در مقاله «سه معمار ارمنی» در کتاب تهران (شماره ۱، ۱۳۷۰) که معمار ارجمند بهروز پاکدامن آن را به رشته تحریر درآورده، از پل آبکار ذکری به میان آمده است. دیگر بار در آبان ماه ۱۳۸۱ و در همایشی که به کوشش آرمن میناسیان، معمار فعال ارمنی، برگزار شد و «گروه معماری دوران تحوّل» نیز به سهم خود در آن مشارکت داشت از پل آبکار یاد می‌برد به عمل آمد.

معمار، در فضایی بی‌هیاهو و در گوشه و کنار شهر تهران، شهری که به سرعت روبه گسترش بود، بناهای متعدد و باارزشی خلق نمود. این بناها با آجر بهمنی در نبش کوچه‌ها و در امتداد خیابان‌ها نشانگر تعاریف جدیدی از معماری بود و بر سیمای شهر تهران تأثیر گذاشت. شناخت زمینه‌های شکل‌گیری معماری پل آبکار که از جریان‌های متنوع معماری اروپا و آموخته‌های دانشگاهی او

سرچشمه می‌گیرد همراه با معرفی آثار معمار و چگونگی تأثیر زمینه‌ها از جمله اهداف «گروه معماری دوران تحوّل» بود.

لازم به ذکر است آثار معماری پُل آبکار قبلاً به شکل منظم جمع‌آوری و دسته‌بندی نشده بود و اگر ژان-پیر آبکار، پسر ارشد پُل آبکار، پس از مرگ این معمار نقشه‌های تهیه شده تعدادی از بناها را عکاسی نمی‌نمود، شاید هیچگاه امکان دسترسی به آنها میسر نمی‌شد.

«گروه معماری دوران تحوّل» طی فعالیت پانزده ساله و به شکل متمرکز، با همکاری افرادی که نام آنها ذکر خواهد شد، سرانجام توانست به تکمیل اسناد و مدارک، تصاویر و نقشه‌ها بپردازد؛ جا دارد در اینجا از جناب آقای ملیک ژان-پیر آبکار، که بی‌هیچ دریغ و مضایقه کلیه اسناد و مدارک خانوادگی و اصل فیلم‌های عکاسی شده از نقشه‌های باقیمانده از پُل آبکار، کروکی‌های دوران تحصیل او در مدرسه سن-لوک اسکاربیک، و همچنین وسایل شخصی معمار از جمله کتاب‌ها و لوازم نقشه‌کشی‌اش را به «گروه معماری دوران تحوّل» اهداء نمودند، تشکر و سپاسگزاری نمایم. ایشان همچنین، با شرکت در مصاحبه‌های متعدد و همراهی در بازدید محلی پروژه‌ها، «گروه» را عملاً یاری نمودند و در شناسایی عکس‌های مدرسه سن-لوک اسکاربیک نیز به همراهی خود با «گروه» ادامه دادند.

ضمناً از آقای آرمن میناسیان به واسطه همکاری ایشان با «گروه معماری دوران تحوّل» در مسیر تحقیق و پژوهش این معمار قدردانی می‌شود.

«گروه معماری دوران تحوّل» طی چند نوبت سفر به شهر بروکسل، محل تحصیل معماری پُل آبکار، و همچنین طی سفری به شهر آمستردام، به بررسی هم‌زمان معماری در شهر بروکسل و آمستردام پرداخت و به دنبال اسناد و مدارک مدرسه سن-لوک اسکاربیک بود، اما این مهم زمانی رخ داد که دوست و معمار ارجمند، جناب آقای حامد خسروی، با تیزبینی و حسن تعهد سرشار حرفه‌ای، موفق به یافتن سه کتابچه از دوران تحصیل آبکار در مدرسه سن-لوک اسکاربیک (سال‌های ۱۹۳۳ تا ۱۹۳۶) گشته و آن را برای «گروه» خریداری نمودند. از حسن تصادف، اطلاعات، تصاویر و اسناد کارهای دانشجویان در این سال‌ها از جمله پُل آبکار در این سه کتابچه درج شده و تاریخ تحوّل مدرسه، خصوصاً از سال‌های ۱۹۳۰ به بعد، روشن گردیده است. جا دارد «گروه معماری دوران تحوّل» مراتب سپاس ویژه خود را از ایشان به عمل آورد.

در مسیر تحقیق و تکمیل اسناد و مدارک، معماران همکار «گروه» تلاش فراوانی انجام دادند: از مراجعات متعدد به خانه‌های مسکونی که توسط پُل آبکار طراحی شده بود، تا زلوه آنها، و همچنین مراجعه به نهادهای دولتی که پُل آبکار روزگاری در آنجا طراحی ساختمان‌های اداری و غیره را عهده‌دار بوده یا به عنوان رئیس اداره ساختمان در آنجا فعالیت داشته است.

در این مسیر می‌بایستی از دو همکار معمار، یعنی سرکار خانم هانیه عباس‌زاده و سرکار خانم زهرا پرهیزکار، قدردانی شود که این وظیفه مهم را عهده‌دار شدند. در این راستا به ویژه از سرکار خانم هانیه عباس‌زاده تشکر می‌نمایم، که در تهیه مراحل تدوین آثار «گروه» را یاری رسانده‌اند.

«گروه» همچنین از سرکار خانم ناهید بریانی که بازبینی و بررسی تدوین آثار این معمار را عهده‌دار

بودند و با دقت نظر و کنترل کامل به ویرایش اولیه متون پرداختند، صمیمانه سپاسگزار است. از سرکار خانم لاله خزمی و شیمابکاء، که در تکمیل مدارک مراحل بعد به «گروه» یاری رسانده‌اند نیز متشکریم.

اما «گروه معماری دوران تحوّل» وظیفه خود می‌داند، به‌ویژه، از همکاری و همیاری سرکار خانم نگار منصوری که به شکل متمرکز در مراحل تکمیل و تدوین نهایی، جمع‌آوری اسناد و مدارک، همراهی در طراحی و آرایش کتاب، تکمیل و تنظیم مراجع، تولید مکتب اولیه کتاب، همکاری مستمر با ویراستار و مترجمان بخش‌های فرانسه و انگلیسی و بازخوانی مراحل مختلف کتاب نقش مؤثری داشتند، قدردانی نماید.

از سرکار خانم ندا قیاسی، که در تدوین اولیه فصل «زمینه‌های جهانی» ما را یاری داده‌اند سپاسگزاریم.

از سرکار خانم آرسینه کشیش‌یانس، که با تأمل و حوصله فراوان عهده‌دار بازسازی نقشه‌ها بودند، قدردانی می‌نماییم.

از سرکار خانم بهاره زنیان و سرکار خانم گلنار تاجدار، که در جلسات بازخوانی کتاب حضور یافتند و نظرات پیشنهادی خود را اعلام نمودند، کمال تشکر را داریم.

از خانم خورشید صابری، که زحمت استخراج اطلاعات از نشریات ادواری را طی سالیان متمادی برعهده گرفتند که نتایج آن اطلاعات باارزشی را جهت تنظیم مطالب این کتاب در اختیار قرار داد، سپاسگزاریم. همچنین از خانم بهناز زنیان که کار حجیم تنظیم اسناد و صفحه‌بندی اولیه مکتب را به عهده داشته‌اند قدردانی می‌کنیم.

تحقیق و جمع‌آوری اطلاعات مدیون همکاری مؤسسات و مراکز مختلفی در داخل و خارج از کشور و فعالیت، همراهی و راهنمایی همکارانی است که تنها به کمک آنها امکان تهیه این کتاب میسر گردیده است؛ به این وسیله از مساعدت آنها سپاسگزاری می‌شود. مؤسسات و مراکز و افراد زیر انجام این مهم را عهده‌دار بوده‌اند:

- سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران
- مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران
- کتابخانه مرکزی، مرکز اسناد و تأمین منابع علمی دانشگاه تهران
- وزارت امور اقتصادی و دارایی - اداره کل ساختمان
- وزارت ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات
- موزه رادیو
- مدیریت وقت سینما نیاگارا (سینما جمهوری)، آقای علی مصفا و سرکار خانم لیلحامی
- عکاسی علی خادم

- عکاسی واهه ترپانچیان (فتو واهه)
- عکاسی محمود پاکزاد
- عکاسی صمد قاسمی (فتوپرس)
- مؤسسۀ روزنامه اطلاعات
- شرکت سهامی بیمۀ ایران
- دانشکده جغرافیا - دانشگاه تهران
- شهرداری منطقه ۶ تهران
- بنیاد ریت ولد در اوترخت هلند
- کلیسای گریگور لوساووریچ، سرکار خانم کارینه خالاطیان و جناب آقای واهه خالویان
- سرکار خانم وارتنی ترشاتیکیان
- جناب آقای هریر آفریکیان
- سرکار خانم اما سرکیسیان
- جناب آقای علی اصغر ساعدسمیعی
- جناب آقای مهدی قائمی
- جناب آقای ایمان رئیسی
- جناب آقای شاهن هوسپیان
- جناب آقای وحید شالی امینی
- جناب آقای لئون آبکار، برادر پیل آبکار
- سرکار خانم سیدا آبکار - آواکیان، همسر برادر پیل آبکار
- سرکار خانم فاطمه نظرشعار
- جناب آقای جمشید فرخانی
- جناب آقای حمید موقر
- جناب آقای علیقلی ضیائی
- جناب آقای مهرداد دفتری
- جناب آقای محمود مصدق
- سرکار خانم اینگه دُ وریس (Dr. Ir. I.C. (Inge) de Vries)

ترجمهٔ اولیه به زبان انگلیسی را جناب آقای فیروز سالاریان و به زبان فرانسه را سرکار خانم سهیلا قاسمی انجام دادند؛ به این وسیله از دقت و پشتکاری که هر دو مترجم در کار داشتند تشکر می‌شود. کار ویراستاری و بازترجمهٔ متن انگلیسی را سرکار خانم ندا قیاسی و ویراستاری و بازترجمهٔ متن فرانسه را جناب آقای لوران بیژار به انجام رسانده‌اند و همچنین کار ویراستاری متن فارسی و ثبت صحیح‌اعلام را جناب آقای علیرضا سیداحمدیان تقبل نمودند؛ ارتقاء کیفیت نوشتار مدیون همراهی و زحمات این عزیزان بوده است.

تغییر و اصلاحات تایپوگرافی و صفحه‌بندی را جناب آقای محمدعلی عزیز محسنی عهده‌دار بودند و گرافیک و بازسازی عکس‌ها و نقشه‌های کتاب را آقای محمدنژاد بریانی، عکاس و گرافیست محترم، به سرانجام رسانیدند، که از بذل توجه و دقت نظرایشان صمیمانه سپاسگزاری می‌شود. کلیهٔ مراحل چاپ، با هماهنگی جناب آقای ماکان زهرایی به عنوان همراه و جناب آقای محسن حقیقی به عنوان مدیریت تولید کتاب، شکل گرفته است. گروه معماری دوران تحوّل سپاس خود را از همراهی این عزیزان اعلام می‌دارد.

گروه معماری دوران تحوّل

بهار ۱۳۹۴

PAUL APCAR

A R C H I T E C T U R E

BIJAN SHAFEI, SOHRAB SOROUSHIANI, VICTOR DANIEL

ARCHITECTURE OF CHANGING TIMES IN IRAN

PAUL APCAR ARCHITECTURE

Authors	Bijan Shafei, Sohrab Soroushiani, Victor Daniel
Assistants	Negar Mansouri, Haniyeh Abbaszadeh
Editor of Persian text	Alireza Seyyed-Ahmadian
English translation	Neda Ghiassi
French translation	Laurent Bijard
Layout	Mohammad Nezhad Beryani
Lithography	Farayand-e Guya
Production manager	Mohsen Haqiqi
Technical supervisor	Mohammad-Ali Aziz Mohseni
Circulation	1000
Print	Setareh-ye Sabz
Binding	Sahhafi-e Ali
ISBN	978-600-04-3229-4

Handwritten signature or initials in white ink, located in the bottom left corner of the image.

Contents

Preface	7
Biography	11
Domestic Atmosphere	15
World Architectural Context	21
Interior Architecture and Decorative Elements in Apcar's Works	29
Paul Apcar's Architecture	33

Preface

The idea of the formation of the “Architecture of Changing Times” research group was conceived in 1982 and realized a year later in a student circle and with five volunteer members. The initial goal of the group was to become acquainted with Iran’s history of modern architecture and introduce the outstanding architects and oeuvres of this era. Until then, despite the dire lack of analytical and historical literature on Iranian modern architecture, there were no organized and efficient frameworks for the support and guidance of research enthusiasts. As such, research activities faced numerous challenges, which sometimes led to the discouragement of researchers and the abandonment of research efforts. From the very beginning, access to documents and sources proved to be problematic. Most literature regarding the architecture of this period was not based on solid evidence and occasionally relied only on personal judgement and undocumented sources. The necessary documents and evidences were diverse and dispersed, and required extensive literature review, field studies, collection of written memoirs, and documentation of oral history. Literature review, for instance, included an exhaustive consultation of newspapers and periodicals, and documents of official registries (photos, slides, plans and drawings and models), which reveals the scope of the research activities. Towards the end of the 80’s, the research group developed a new understanding of what was needed. In early 1990’s, the group embraced freelance research as a professional and national duty and expanded its research intentions. The interactions between various phenomena such as modernity, industry, archeology, world architecture and socio-political developments became the center of the attention and an analytical and documented narration of the architectural history of this period, including an introduction of architects and their works, was planned. The “Architecture of Changing Times” refers to a period in the history of architecture of Iran characterized by constant “change”. From a historical point of view, this period begins halfway through the reign of Nassereddine Shah Qajar and continues to present day. During this time, change has taken on different characteristic. Iranian and foreign architects have created numerous buildings and a diverse

range of factors and influences have shaped the changing era, which in turn is decomposed into various distinct historical periods. With regard to this classification, the first step towards disclosure of research results is the introduction of individual architects and their architectural work. The introduction of the architects of each historical period facilitates the presentation of these periods and an overall understanding of the architecture of changing times. Thereby, research results are presented in three levels: introduction of architects, introduction of historical periods and presentation of an analytical history of the architecture of changing times.

Thirty years have passed since the “Architecture of Changing Times” research group initiated its activities. During this time, alongside individual research efforts of the members, weekly Tuesday meetings have been held -sometimes even on holidays- to consult and discuss findings. The “Architecture of Changing Times” group, has thus far published four books on individual architects: The Architecture of Nikolai Markov, The Architecture of Karim Taherzadeh Behzad, The Architecture of Vartan Hovanesian, and The Architecture of André Godard. The present book, The Architecture of Paul Apcar, is the fifth book in the series.

In the research quest of the “Architecture of Changing Times” group, and with respect to the influential architects of the past century in Iran, the name of Paul Apcar, who created valuable works of architecture through three decades of professional practice, had only occasionally surfaced. In a short interview in 1969, the *Honar-o-Me’mari* magazine introduced the views of this architect and featured some of his brick buildings. Later, in an article titled “Three Armenian Architects” in the *Book of Tehran* (№ 1, 1991), written by architect Behrouz Pakdaman, Paul Apcar was briefly mentioned. In fall 2002, in a conference organized by an active Iranian-Armenian architect, Armen Minasian, with cooperation of the “Architecture of Changing Times Group”, Apcar’s architecture was briefly discussed. Detached from the bustle, the architect created valuable works of architecture in various corners of the rapidly expanding city of Tehran. These buildings of Bahmani brick, on the corners of crossroads and along streets, manifested a new definition of architecture, changing the image of the city. Understanding the context in which Apcar’s architecture was shaped, influenced by his academic studies and the architectural trends of Europe of the time, along with the introduction of his works and their context, was undertaken by the “Architecture of Changing Times” research group.

It is necessary to mention that if Apcar’s architectural works had not been previously meticulously documented and organized, and if Jean-Pierre Apcar, Paul’s eldest son, had not photographed some of his architectural drawings, they would have never been

accessible for research purposes. After fifteen years of continuous endeavor, the “Architecture of Changing Times” group with the support and collaboration of individuals who shall be named, finally succeeded in the collection of all documents, images and drawings; The “Architecture of Changing Times” group would like to express their sincere gratitude to Mr. Melik Jean-Pierre Apcar, who generously provided the group with the family’s documents and archives and original negatives of the photographed drawings and sketches of Paul Apcar during his education in Saint-Luc School in Schaerbeek, as well as the architect’s personal belongings such as books and drafting equipment. Mr. Apcar also supported the group through several interviews, joint visits to projects, and identification of Saint-Luc’s photos. The group also expresses thanks to Mr. Armen Minasian for his research collaborations with the “Architecture of Changing Times” group.

“Architecture of Changing Times” group paid several visits to the city of Brussels, where Paul Apcar had studied, as well as Amsterdam, to simultaneously study the architecture of Brussels and Amsterdam and discover more about the St Luc school in Schaerbeek. At the same time, a loyal friend, architect Mr. Hamed Khosravi, with his professional precision and dedication, managed to find and purchase three booklets on the period of Apcar’s education in Saint-Luc school (1933-1936) for the group. Luckily, these booklets included not only information, images and documents regarding the works of students (including Paul Apcar), but also information on the history of the school’s developments, in particular after 1930’s. “Architecture of Changing Times” group would like to thank Mr. Khosravi sincerely. Throughout the quest for completion of documents and data, many efforts were made by architects collaborating with the group: from numerous visits to and survey of residential buildings designed by Apcar, to visits to governmental organizations, for which Apcar had designed administrative and non-administrative buildings and supervised construction works. In this regard, we would like to thank Ms. Haniyeh Abbaszadeh and Ms. Zahra Parhizkar for their endeavors. We are particularly grateful to Ms. Haniyeh Abbaszadeh who assisted the group in the collection of the works. The group also thanks Ms. Nahid Beryani for the supervision of the documentation of the works of Apcar, and the preliminary revision and editing of the text. The group is grateful to Ms. Laleh Khorami and Ms. Shima Boka, for their support in the further steps of documentation.

The “Architecture of Changing Times” group is also very much obliged to Ms. Negar Mansouri, for her effective collaborations throughout the final steps of documentation, collection of evidence, layout and formatting of the book, organization of references, preparation of the first exemplar of the book, coordination with editor and translators of English and French sections, and revision of various parts of the

book.

We would like to thank Ms. Neda Ghiassi who assisted us in the initial development of the "World Architectural Context" chapter. We are also grateful to Ms. Arsineh Keshishians who patiently and meticulously redrafted the plans. We express our gratitude to Ms. Bahareh Zenian and Ms. Golnar Tajdar, who participated in the text revision sessions and offered their valuable suggestions; to Ms. Khorshid Saber, who undertook the extraction of information from periodicals over several years, the results of her efforts were invaluable to the development of the contents of this book; also to Ms. Behnaz Zenian who took charge of the difficult task of preparation and layout of the first mockup of the book.

Research and accumulation of information would not have been possible but for the devoted cooperation of various institutions and organizations within and outside of Iran, and the support, guidance and efforts of many colleagues; in this regard we would hereby like to earnestly thank the following institutes and individuals:

- Iran's national library and Documents Center
- Iran's institute of contemporary history studies
- Central library and scientific archives of Tehran University
- Ministry of Finance – main bureau of construction
- Ministry of Post, Telegraph and Telephone
- Radio museum
- Former directors of Niagara cinema, Mr. Ali Mosaffa and Ms. Leila Hatami
- Ali Khadem photography atelier
- Vaheh Terpanchian photography atelier (Vaheh Photo)
- Mahmoud Pakzad photography atelier
- Samad Ghasemi photography atelier (Photo Press)
- Ettela'at news agency
- Iran insurance company
- Faculty of Geography of Tehran University
- Municipality of the 6th district of Tehran
- Rietveld foundation in Utrecht, Netherlands
- Grigor Loussavoritch church, Ms. Karineh Khalatian and Mr. Vaheh Khaloyan
- Ms. Varti-Ter Chatikian
- Mr. Herayer Afrikian
- Ms. Emma Sarkissian
- Mr. Ali-Asghar Sa'ed-samiei
- Mr. Mehdi Gha'emi
- Mr. Iman Raeisi
- Mr. Shahen Hovsepian
- Mr. Vahid Shali Amini
- Mr. Leon Apcar, Paul Apcar's brother
- Ms. Seda Apcar, Paul Apcar's sister in law

- Ms. Fatemeh Nazar-Sho'ar
- Dr. Jamshid Farkhani
- Mr. Hamid Movaghar
- Mr. Ali-Gholi Ziaei
- Mr. Mehrdad Daftari
- Mr. Mahmoud Mosaddegh
- Dr. Inge de Vries

The initial translations to English and French have been conducted by Ms. Firouz Salarian and Ms. Soheila Ghassemi respectively. We are grateful for their attention and efforts. Ms. Neda Ghiassi and Mr. Laurent Bijard have undertaken the edition and revision of the English and French texts respectively. Mr. Alireza Seyyed-Ahmadian kindly accepted the responsibility of revision and edition of the Persian text and final correction of nomenclature. The support of these colleagues contributed greatly to the quality of the text.

Mr. Mohammad-Ali Aziz Mohseni took charge of editing the typography and layout of the book, whereas, Ms. Mohammad Nezhad Beryani, graphic designer and photographer, was responsible for the graphic design and editing of photos, illustrations and drawings. We are grateful for their precision and dedication.

The publication process was coordinated by Mr. Makan Zahraee, and supervised by Mr. Mohsen Haqiqi as the publication manager. The "Architecture of Changing Times" group would like to express thanks for their support.

"Architecture of Changing Times Group"
2015